

11. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори / К. Д. Ушинський. – К. : Радянська школа, 1983. – Т. 2. – 350 с.

12. Ягупов В. В. Педагогіка : [навч. посібник] / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.

Жаровська О. П.
(м. Вінниця)

СУСПІЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ ОЛЕКСИ ТИХОГО

*Я – для того, щоб жив мій народ,
щоб підносилаь його культура,
щоб голос мого народу достойно
вів свою партію в багатоголосому
хорі світової культури.*

Олекса Тихий

Олекса Тихий – учитель і правозахисник, дисидент, сподвижник, який гордо ніс козацьку славу за честь і волю України.

На Всеукраїнській науково-практичній конференції, присвяченій дослідженню життя і діяльності Тихого Володимир Шевченко наголосив, що Олекса Тихий – український інтелігент, який керувався власним кодексом честі й жодного разу не зрадив його, відстоюючи права людини й української нації [5].

У своїй статті «Думки про рідний Донецький край», яку Олекса Тихий надіслав тодішньому

(1972 р.) Голові Президії Верховної Ради Української РСР І. С. Грушецькому, автор висловлював свої думки про українську націю та її місце у світовій спільноті: «Я – інтернаціоналіст за переконанням, зичу свободи, національної незалежності, матеріального та культурного розвитку в'єтнамському, індійському, арабському народам, народам Африки, Азії, Америки та всім іншим. На земній кулі не повинно бути голодних, колоніальних, відсталих та малих народів. Хай кожний народ живе на своїй землі, хай творить у міру своїх можливостей культуру та науку і ділиться своїми здобутками з усіма народами світу. Хочу, щоб український народ, зокрема його частка – донбасівці – вносив свою лепту в скарбницю світової культури [3].

Зі спогадів однодумця, політв'язня Левка Лук'яненка, дізнаємося про незламний дух Олексі Тихого: «Тихий умів з безприкладно незворушливим спокоєм і з такою уїдливою жовчю доводити начальнику тюрми майору Некрасову та уповноваженому КДБ майору Тюрину і всім старшим душогубам лицемірство не просто комуністичної системи, а їх самих, що його без кінця запроторювали до карцеру. Він протестував довжелезними сухими і не сухими голодівками. Відсиджував карцерний строк і скоро знову туди потрапляв. Скорегувати його поведінку будь-яким розрахунком неможливо було. Навіть мене він не слухав. За власну невдачу мстив сам собі ще крутішою поведінкою щодо адміністрації і, звісна річ, новим карцерним терміном. Він ішов своїм способом. Його вела вперед власна доля. Йому здавалося, що життя сходить на клин, і тоді замкнуте коло національного рабства він задумав пропалити

вогнем власного тіла. У тюрмі він нікому не відкрив власного задуму. У жовтні 1978 року об'явив голодівку протесту. Три дні, як завжди водилося в тюрмі, його голодного ганяли до праці, а потім вивели з загальної камери і посадили до одиночної. Приховав сірник з тертушкою. Добув у консервній банці бензину з 200 грам. Завчасно написав на волю про спробу спалитися 7 листопада і, голодний, чекав наближення більшовицького свята» [2].

О. Тихий уклав збірку висловлювань видатних людей «Мова народу. Народ», а також склав словник неправильностей українських говорів Донбасу. Сам Олекса Тихий був зразковим носієм української літературної мови. Говорив правильно, обдаровуючи співрозмовника лагідною усмішкою. При цьому був людиною залізної волі, рідкісної толерантності, доброзичливості і виняткової терпимості [4].

Син Олекси Тихого, Володимир, зауважував, що «батько дійсно був людиною, яка повністю зробила себе. Він сам себе виховав морально, загартував волю, яку не вдалося зломити табірним катом. Він не поступався ні в чому, не йшов на компроміси з режимом, хоча розумів, що міг би в чомусь непринциповому і поступитись. Але він не міг дозволити собі цього. І в Гельсінкську Спілку він вступив через те, що бачив саме там своє місце. Щодо молодшого покоління, то основним завданням, на його думку, повинна бути освіта та виховання. Тобто тільки за допомогою освічених і свідомих громадян можна підняти культурний рівень, досягти значних перетворень у суспільстві» [1].

У своїй праці «Історична доля України» Олекса Тихий наголосив: «Українці – один з найбільше свободлюбних, демократичних за своїм життєвим укладом, трудолюбних і миролюбних народів світу. Понад 300 років трагічна доля його в умовах поділу між міцними сусідами... при інтенсивних намаганнях асиміляції, не знищила прихованих українцем мови, віри, традиції, прагнення до незалежності й демократії. Україна мусить стати незалежною, демократичною, духовно багатою, матеріально забезпеченою, з високим рівнем розвитку освіти, науки, національною за суттю, змістом і формою культури державою. Кожній людині, групі людей, підприємству, селу, кожній територіальній одиниці повинні бути забезпечені можливості вільно і без обмежень користуватися громадянськими, соціальними і політичними правами, собі на користь і нікому на шкоду. Щоб Україна була в мирі і дружбі з усіма державами планети, обмінювалась з усіма народами в галузі матеріального виробництва, науки і культури.

Щоб Україна щедро і гостинно могла приймати в себе громадян всіх країн світу, а її громадяни могли відвідувати країни на всіх континентах...».

Окремі педагогічні, етичні погляди Олекса Тихий розкриває у праці «Можливі форми опору» [6]: «Кожний чоловік, група людей, поодинокий народ керуються певними нормами моралі:

– Уживання тільки рідної мови на рідній землі і цим укралення себе і свого народу.

– Стримуватися від горілки, лихослов'я, курення тютюну.

– Не накопичувати грошей і коштовностей заради них самих, а помагати людям, що попали в біду, талановитим дітям і молоді.

– Не виїжджати на роботу поза межі України.
– Відстоювати своє право, право інших людей, свободу, честь, гідність, відстоювати суверенітет України.

– Дотримуватися загальнолюдських норм моралі».

Отже, в період утвердження української державності значення творчості Олекси Тихого надзвичайно вагоме особливо для сучасної педагогічної науки та формування світоглядних позицій підростаючого покоління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лук'яненко Л. Олекса Тихий. / Л. Лук'яненко. // [Електронний ресурс] Режим доступу: http://olexa.org.ua/ukr/memory/ll_ii.htm

2. Овсієнко В. Олекса Тихий. Справжній донецький українець. / В. Овсієнко // Українська правда. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2012/02/3/70406>

3. Олійник М. Олекса Тихий промовляє до нас / М. Олійник. // Слово Просвіта. Всеукраїнський культурологічний тижневик. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://slovoprosvity.org/category>

4. Рапп І., Овсієнко В. Тихий Олексій Іванович. / І. Рапп, В. Овсієнко. // Персоналії. Український національний рух. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://archive.khpg.org/index.php?id=1114001053>

5. Тихий В. Слово про батька. / В. Тихий. // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://olexa.org.ua/ukr/memory/vt.htm>

6. Тихий Олекса. Історична доля України. Лист українських політв'язнів. Спроба узагальнення. / Олекса Тихий. // Фонд пам'яті Олекси Тихого [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://olexa.org.ua/tvory/tvor02.htm>